

Merczel Erzsébet

„Kicsinkám!”

Tábori levelek apámtól

Nyolcvanhárom levél és tábori lap. A leveleket még a hatvanas évek közepén fedeztem fel padlásunk elülső részében, egy vastag fagerendán, közvetlenül a gondosan lakatra zárt padlásajtó mellett. Spárgával összekötözve porosodtak két rendezett kupacban. Körülöttük pókhálók, szentképek, használt cipők és ruhák, régi, megsárgult újságok, könyvek kupaca, felfordult zsírosbödönök, kicsit távolabb pedig szalma, kender köteg, árván himbálódzó füstölt bórdarabkák. Az egyik kupac Édesapám Kárpátjáról hazairt leveleit tartalmazta, a másik kupac Édesanyám válaszlevelei voltak. Kimondhatatlanul furdalt a kíváncsiság a levelek tartalmát illetőleg, de hiába, sokáig nem volt merszem hozzájuk nyúlni. Félttem szüleim haragjától, akik azt tanították nekünk gyermekeknek, hogy ami a másé, ahhoz nem szabad hozzányúlni, sőt a túlzott kíváncsiságtól is óvtak, mondván, hogy az illetlenség. Végül – és ez körülbelül a hatvanas évek vége felé lehetett – engedtem a kísértésnek, lehoztam a padlásról és elrejtettem a már sárgult, itt – ott foszladozó leveleket. De még mindig bennem volt a félsz és egy óvatlan pillanatban, talán, hogy lelkiismeret furdalásomon enyhítsek, elkottyantottam Anyámnak a titkot. Szabó Erzsébet pedig, szemérmes természet lévén, azonnyomban visszakérte és tűzre vetette a leveleit.

Apám jóval később áldását adta birtoklásukra.

Miközben rendszereztem őket, akkor döbbsentem rá, hogy többségük 1944-ből való, tehát annak az évnek a levelei, amikor has-lakó voltam és megszülettem. Mindezt a Sors akaratának tulajdonítottam, márcsak azért is, mert Apámmal felhős volt a kapcsolatunk.

Valóban szeretett és valóban várt, mint első gyermeket. Csak közben hadifogságba esett, s amikor csontig lesoványodva, többszöri maláriától és vérhastól elgyötörten hazatért, én már három éves voltam. Három év kimaradt az életünkből, amit nem lehetett bepótolni. De nem is három, hanem attól sokkal több.

A háború kárvallottjait kártalanítják. Engem, tessék mondani, ki kártalanít? Ki ad nekem egy olyan Apukát, aki babusgat, etet, simít, becéz?! Mindenre lehet válaszolni, de most már minden válasz késő.

A történelem fáziskésése az életem.

M. E.

Nyolcadik levél

1944. február 22-én kezdtem

Édes Bözsikém!

A sok írásba egy pár dolgot elfelejtettem néked aranyoskám megírni. Ma olyan lógó napunk volt, így mindig csak rád gondolok édes párom. Az előbbi levelemből bizony kifelejtettem amit még a leveledre akartam válaszolni, mert ez is beszél közbe, a másik meg zúg, a harmadik énekel, s akárhogy is csak nálad van minden gondolatom, kiverik a fejemből amit pont néked akartam írni.

Láthatod édes kicsinkám, ha szabad időm van bizony ki se mozdulok, írok és írok néked. Előveszem a páros képünket és nézlek és magamhoz ölellek édes párocskám, mert mintha már akkor is érezted volna, hogy ilyen messze fogunk esni egymástól. Csókolgatom édes kicsinkám drága képedet s úgy érzem, mintha itt volnál mellettem.

Bözsikém, édes aranyoskám abból pedig nyugodt lehetsz –, és ha tudnám is, hogy többet nem is lehetnék veled együtt –, még akkor sem kívánnám meg a nőt, mert édes kicsinkám, csak Te kellesz nékem. Ha nem is találkoznánk 1 – 2 évig még akkor is meg tudnám állni magam, akkor ez az idő egy kis önmegtartóztatás lenne mind a kettőnknek. De, édes feleségecském itt bizony nagyon sokat hallani, hogy egyes asszonyok hogy élnek, akkor amikor a férjük nincs otthon, míg katona, hát édes kicsinkám az ember esze megáll. Édeském, tudom, hogy Te más vagy, mint akárki más, de azt is mondtam már magamnak, hogy ha úgy is volna, a jó Isten bizony ne is segítsen haza, mert én volnék a legszerencsétlenebb ember a világon. De

azt is, tudom, hogy ha csak az ördögök össze nem fognak, mind a ketten megálljuk tisztességesen a helyünket.

Édeském, ha haza mész vigyázz nagyon azokra a csendőrökre, ne társalogj velük, mert tudod milyenek, hogy szerettek volna Téged és még akkor is mit csináltak, mikor már a vőlegényed voltam. Tehát nagyon kérlek, minél messzebb, tudod az a piszkos Tót is, meg a másik is, meg a többi is mit művelt.

Február 23-án folytatom.

Édes Bözsikém, mikor azonban olvasgatom soraidat (már vagy tízszer is elolvastam), megnyugszom, mert tudom, hogy szeretsz s én is nyugtalan volnék, ha nem volna egy kis közös „szerményünk”. Édeském ez vigasztal s tudom azt, hogy várva várod Te is a megszületését. Arra kérlek légy nyugodt, a jó Isten akaratában nyugodj meg s ne feledkezz meg róla soha, meg a Szűz Anyáról, aki eddig még minden veszélytől megóvott, ha akármilyen megpróbáltatások is értek bennünket. Mert tudod édeském, hogy már eddig mennyi bajon mentünk keresztül és megsegített. Látod, mintha éreztük volna tavaly, hogy mi lesz, mert elmentünk Szentkútra s azelőtt Remetére.

Édes Bözsikém, ha nincsenek is itt a barátok, még vannak ismerősök és ezek közül sokan olyanok, akikkel együtt voltunk tényleges újoncok, tehát összetartunk. Nem járnak ők sem nők után és nem is ajánlatos itt, mert ezek a ruszinok elég piszkosak. Itt vagyunk az iskolába elszállásolva, jó, tiszta helyen, nem is megyünk sehová. A 75%-a nő, családos ember. Bözsikém, lelkem, most még arra kérlek, légy jó és ha haza mész menj be a Szent István papírboltba és Sanyitól

vegyél egy kis zsebatlaszt, olyan kicsit, mint az enyém és küldd el a legközelebbi csomaggal. Ha haza mészt már Gyarmatra, úgy ott is megmondhatod a címet és arra küldhetnek Apáék, ha akarnak.

Édes kis lelkem, tudod, ha ismerősökkel találkozol, mindnek mond meg, hogy itt vagyok, mert nem írtam még senkinek sem csak Neked, haza Apuskáéknak meg 1 lapot Mukinak. Azt hiszem meg lehetsz elégedve velem édes párocskám, mert mindig csak Rád gondolok, Te vagy nékem a mindenem és csak Te jársz az eszembe. Ha azonban sok lesz a munkánk, ne csodálkozz, ha késni fog a levelem vagy ritkábban írok. Most az igaz, hogy mindenki csúfol, amiért ennyit írok, de most ráérek, hát írok. Nem törődök senkivel és semmivel.

A kisbabát majd ott várd ahol éppen a legjobb lesz a részedre. Minden esetre a jó Isten segítségével ha meglesz, jó volna ha Gyarmaton lennél, mert akármilyen komplikáció közbejöhet, s ott kéznél lenne a Kórház. Viszont azután pedig jobb lenne, ha Margitkáéknál volnál, mert ott egy kalap alatt kettőt mégiscsak könnyebb nevelni, mintha egyedül volnál.

Margitkánk! Most pedig téged kérlek, légy oly jó és vigyázz Bözsikémre. Te mégiscsak tapasztaltabb vagy mint a kis párom s mindenbe adjál tanácsot neki. Ne hagyd elcsüggedni s mint jó testvér vigasztald. Előre is köszönöm szívességedet míg meg nem tudjuk hálálni. Gittuskám, Te is légy jó kislány és vigyázz Bözsikére, ha valami rosszat csinál írd meg. Apuskáddal mi van? Leszerelt? Már otthon van?

Bözsikém írnék még mindig, de egyszer végére ér a lap is, most már csak Te írsz szorgalmasan mindenről, s írd meg, hogy hová fogsz menni, mikor hová írnak. Végül is légy nyugodt

és vigyázz magadra, Te is légy jó, hűséges asszonyom, és gondold sokat rám és imátkozzál érettem. Nagy szeretettel csókollak mindnyájatokat, de különösen Téged édes kis aranyos Bözsikém. Sokat gondolok Rád

Pistid

Milliószor csókol hú férjed...

Kilencedik levél

Kovácsrét, 1944. március 1.
Este fél 11.

Édes kis Bözsikém, drága Anyucikám!

A várva várt levelet megkaptam édes kicsinkám és mikor elolvastam bizony könny szökött a szemembe és bizony potyogtak a könnyeim, mert bizony arra gondoltam, hogy milyen elhagyott lehettél édes kis Anyucikám! Tudom, hogy hiányoztam és senki sem tud már pótolni sem engemet, sem Tégedet édes kis szivecském. Ne félj édes kis tubicám megsegít az Isten és majd akkor másképp lesz, meggyámolítjuk még egymást, csak azért nagyon kérlek mint otthon is sokszor kértelek, vegyél föl egy kis lajbit és abba legyél, vagy amit szétszedtél, hogy magadnak csinálsz kabátkát, az legyen az első, hogy mikor hűvösebb az idő fölvehesd.

Édes Anyucikám! Mint írtam, meg voltam én is hülve alaposan már Marcalkeszin, bizony engem is kirázott a hideg s szúrta eléggé a hátamat. De elmúlt, mert kaptam egy olyan tablettát egy Chinoi gyári munkástól, ami elmulasztott minden fájdalmat. Már mentem befelé Komáromba egy autón, hogy bemenjek a gyengélkedőre, mikor elmúlt minden fájdalom s én szépen vissza is jöttem az első fa-

luból. Édes kis Bözsikém, ezután jött a kúrálásom, teát főztem, forralt bort csináltam s így sikerült elhessegetni a komolyabb bajt. Ezt édes Anyucikám meg is írtam Néked, de úgy látszik ezt nem kaptad meg. Egyébként Plachy bácsinak is írok majd és megköszönöm azt a kedvességet, hogy annyira körülfogott. Az azonban nagyon fáj, hogy a Muter még most is olyan, mint amilyen volt. Bizony édes kicsinkám ezt nem érdemled meg, de sebj, még lesz másképp is. A drága jó Jézus is sokat szenvedett, meg Szűz Máriánk is, meg a többi szentek is, pedig ők sokkal tökéletesebb életet éltek és sokkal közelebb álltak a jó Istenhez.

Édes Anyucikám, ha mindez nem jutna eszembe, bizony sokszor lógna az orrom, Így azonban bele vagyok nyugodva sorsomba és tudom, hogy Szűz Mária nem fog elhagyni veled együtt engemet. Látod édeském, mintha megsúgta volna valaki és a jó Isten is úgy akarta, hogy te minden vasárnap elmentél a misére mikor én nem mehettem el, úgy most én voltam és én imádkoztam érted egy olyan templomban, ahol még sosem voltam, egy görögkatolikus templomban S ha nem is értettem a misét, mely másképp megy, mint a miénk, de egyébként ugyanaz. Lélekben anyucikám veled voltam és veled együtt értetek imádkoztam.

Bözsikém édeském, mindjárt írd meg, hogy hogyan végződött az OTI-val és Matyo bácsi mit mondott. Menynyi fizetést kaptál és mindent írj meg édeském, mert minden nagyon érdekel, ami körülötted történik.

Aranyos kicsinkám, amit küldtél nagyon jól jött, mert tudtam, hogy édes kis kezeiddel csináltad, mit nem adnék oda senki, de senki kezéért, még százért sem. A kosztunk nem éppen a régi, de azért megesezlek mindent

édeském, azért ne aggódj, mert akik kintről, a frontról jöttek, ugye menynyivel rosszabbakat meséltek. Édes Anyucikám, azért, ha küldtök, olyat küldjete, hogy kiadós legyen, majd valahogy visszaadjuk Margitéknak is. A pénzem még elég, de ha fogyandóba lesz, majd írok. Minden estére édeském van még 70 pengőm és amennyire lehet, spórolok, mert tudom, hogy most néked is kell, s még ezt is odaadnám néked, mert azt is tudom, hogy több is kell majd s nem tudom, hogy honnan fogjuk előteremteni. Szerettem volna ott lenni és veled örülni mikor megmozdul a kicsikénk, de majd máskor, és bizony úgy megsimogatnám a melleidet is, mert tudod, hogy az volt minden örömöm, csak azokra is nagyon vigyázz!!

Mamuskáéknak is írtam már, nem feledkeztem meg róluk sem, mert tudom, hogy szeretnek, talán jobban, mint az enyéim s oly jó érzés az amikor tudjuk, hogy valaki szereti az embert.

Margitkáék se haragudjanak azért, hogy külön nem írok nekik, de hiszen ott vagy és minden levelemben őrá is sok szeretettel gondolok, mint Rád édes kicsinkám. A jó Isten csak áldja meg őt is, hogy Pista szerencsésen átvészelve ezt a katonáskodást, de különösen a kisbabával segítse meg szerencsésen az egek ura. Kicsinkám csak írjál minél többet, így legalább, mint most és én sem leszek adósod, csak a jó Isten adjon erőt, egészséget hozzá.

Édes Bözsikém! Mint már sokszor írtam, mink már csak itt leszünk a Kárpátokba és itt fogunk dolgozni. Tegnap is fenn voltunk a hegyekbe fáért édeském, láttam sok hegyet, de azok meg sem közelítették a felénk lévőket. Olyan meredek és annyi van belőlük, hogy sok. Láttunk szép őzikeket is, meg annyi rengeteg kiirtott

erdőt, hogy rossz nézni. Szeretném, ha Te is itt volnál mellettem és látnád, de erről egyelőre édeském mondjal le, bár jöttek már ide egyesek feleségei, mégsem tudnám magamnak megbocsátani, ha valami baj történne veled, hiszen néked nagyon kell most magadra szivecském vigyázni. Akinek a felesége ma jött, éppen mondja, hogy tegnap este fél tízkor ült fel a vonatra Pesten és megállás nélkül jött ide du. Fél 3-kor. Tehát Néked fel kellene ülni Gyarmaton fél 7-kor este és csak úgy érnél ide másnap délután. Nyugodj meg édes Anyukám én volnék a legboldogabb, ha eljőnél, de egyelőre lehetetlen. Hiszen olyan jó lenne megölelni már vagy megsimogatni, de majd ha Istenke megsegít és meglesz az utódka, s ha a viszonyok mégsem változnak, talán adnak itt pár napot szabadságra. Most pedig arra kérlek kicsinkám, csak imátkozz, nehogy elaludj, mint szoktál. Ne félj édeském, amikor csak tehetem és nem vagyok kifáradva én is imádkozok érted. Most már azonban zárom soraimat, mert mint látod felül, már kifogyott a tintám és újból kellett töltenem. Az idő is már 12 lesz 10 perc múlva s most is Rád gondolva fejezem be soraimat, hogy hogyan is alszol s mit álmodol felőlem. A jó védőszentjeid vigyázzanak Rád s minden bajtól óvjanak meg. Légy jó és hűséges feleségem ezután is, mert tudod nemcsak akkor kell jónak lenni amikor otthon vagyok, hanem különösen akkor mikor egyedül marad egy asszony, nehogy azt mondják, mint sok asszonyra, hogy könnyen van, mert nincs otthon az ura.

Édes Anyucikám! Tudom, hogy Te szeretsz s nem fogok ilyet hallani Rólad soha. Tehát nyugodtan zárom soraimat s arra kérem most a jó Istent, vigyázzon, oltalmazzon meg minden

bajtól s legyen az Ő jóságos keze rajtatok, Margitkán meg Gituskán is. Hűséges szeretettel ölel és milliószor csókol a síron túl is csak Téged szerető férjed

Pistikéd

Bözsikém édeském, annyit álmodtam az éjjel, hogy otthon voltam szabadságon, veled aludtam, meg Terka néniéknél is voltunk Pesten. Tehát mindig csak Veled van minden gondolatom. Szeretettel csókolnálak, ha itt volnál, így gondolatban még többször csókollak, férjecskéd

Pistid

Tizedik levél

1944. március 5.

Édes egyetlen drága Bözsikém!

Tegnap egyszerre kaptam meg mind a két leveled és édes kicsinkám bizony az előbbi jó hangú leveleid után az egyik olyan leszidó volt, ezt őszintén megvallva, meg is érdemeltem. A másik, édes galambocskám, az én nagy szomorúságomra csupa panaszkodás. Édes angyalkám, mind a kettőre megadom a részletes választ és meg fogsz kicsinkám érteni s nem azt fogod kiolvasni soraimból, hogy nem szeretlek, hanem ellenkezőleg, azt hogy nem létezik talán még egy olyan pár aki ennyire szeretné a feleségét, mint én és aki annyira szeretné az urát mint Te édes Anyucikám! Ez vigasztal még ebben a megpróbáltatott életben és ez ad erőt a további küzdelmeinkhez is.

Bizony őszintén szólva már sokszor elcsüggedtem én is, mert meg voltam hülve, mint tavaly, és tegnapelőtt pénteken is feküdtem, de szerencse, hogy épp orvosi vizit volt

és egy százados úr vizsgált meg, Munkácsi ezredorvos és azt mondta, mint a gyarmati orvosok, hogy meg vagyok hülve, de ne feküdjek, mert az nem jó. Azóta, hála legyen a jó Istennek, már jól vagyok. Meg tudod édeském már annyiszor vonultam be s mindig bent voltam a templomban elbúcsúzni és segítséget kérni a katonáskodáshoz, de még egyszer sem volt ott koporsó, az olyan rossz hatással volt rám, azonkívül még összetört a tükröm is, rádóltem, meg még a muternak az a csúnya szava, tudod milyen érzékeny vagyok én néha. Azonkívül édes kis párocskám, pont másfél hete nem kaptam Tőled levelet és édes galambocskám, bizony nagyon el voltam anyátlanodva, így édes anyucikám, nem is tudom, hogy szaladt el a tollam, hogy azt írtam. Édes párocskám bocsáss meg, én nem is akartalak megsérteni, sem gyanúsítani édes anyucikám, semmit sem gondoltam rosszat Rád, mert annyira ismerlek és megbízok Benned. Bánom is nagyon, hogy elküldtem azt a lapot, s tegnap, hogy leveledet olvastam, bizony megcsuklottam, mert tudtam, hogy nagyon megszorítottalak, tehát, még egyszer kérek édes Anyucikám, bocsáss meg és felejtsd el azt amit írtam, nem akartalak megsérteni és meggyanusítani, fogj egy ceruzát és töröld ki a sorokból.

Édes Aranyoskám, tehát megnyugodsz, mert tudod, hogy szeretlek, és te is bebizonyítottad ezt azzal a sok leveleddel, mellyel oly nagy örömet szerezteél mindannyiszor és a múltkori, türelmetlenségemnek volt az oka. Kicsinkám, az ismerősöknek is az üdvözetem küldöm, a pálinkát és a csomagot, mellyet írtál, hogy küldesz, csak küldd. Az érmelegítők pontosan jók és melegnek. Az OTI-t intézd el úgy ahogy a legjobb, de semmi esetre

sem fizesd önköltségen, mert úgy tudom, hogy utánam valami 10-11 Pengő körül fizetnek havonta. Tehát amit kaptál előzőleg, be is fizetnéd.

Azt is írtad, hogy a kalapot átalakítod. Látod, ezt már rég akartam. Egyet értek veled, mert tudom, hogy nem voltál soha könnyelmű, mert más bizony nem tudta volna úgy beszoztani a kis fizetést, mint Te édes Anyucikám, és bizony még valamit össze is tudtunk spórolni.

Drága kis Bözsikém! Örülök, hogy megkaptad a fizetést, de nem tudom, végig megkapod-e, minden esetre jó volna, nagyon kellene Néked édeském.

Most még az első leveledre is mégeggyet megjegyzek, azt, hogy nem is ismerek senkit a faluba nem hogy még udvarolni merjek valahová. Másra meg ne is gondoldj édes Anyucikám, mert tudod, hogy ügyetlen vagyok. Másik leveledben panaszkodsz édes galambocskám, az otthoni förtelmes fölfordulás miatt. Édes Anyucikám, erre majd bővebben fogok írni, először gondolkozni kell, hogy mit is cselekedjünk. Minden esetre jó volna becsukni és elhozni a kulcsot, de az a povajacs Lajos úgyis bemegy. Azt hiszem majd fogok én haza írni, úgyis akartam már a Muternak írni egy „gyönyörű” levelet azért a sok „jóért”, amit velünk tett egy év alatt. De ezzel még várok, majd sor kerül erre is. Legyél tehát nyugodt és majd megsegít a jó Isten, és nem leszünk kitéve ennek a megaláztatásnak.

Édes Anyucikám! Míg ezekhez a sorokhoz hozzáfogok, megint eltelt három óra, mert közben el kellett menni a templomba. A görögkatolikus mise, mely bizony soká tartott, fél tíztől tizenkét óráig, mert pápai mise volt, évfordulója a katonáskodásnak. Így nem írhattam.

Édes kis Bözsikém! Ezalatt is nagyon sokat imátkoztam érted, de imátkoztam magamért is, hogy segítsen meg a jó Isten, adjon főleg egészséget, hogy ismét hazatérve folytathassuk a mi kis családi életünket. Édeském, megfogadtam a Szűz Anyának, hogy ha haza segít, elmegyek minden évben ismét, mint azelőtt, Szentkúthoz. Felkeressük ismét szép jegyességünk helyét is, Remetét és elmennénk Kaszap István sírjához is. Ezt kérem mindig a drága Szűz Anyától, ki még eddig mindig megsegített és remélem, hogy most is meg fog segíteni ismét. Édes Anyucikám! Én is böjtölök pénteken, csak délben eszem húst, hogy ezzel is valamit vezekeljek, és édeském nagyon köszönöm, hogy értem ilyen áldozatot hozol immár másodszer. Talán nem is érdemlem meg ezt az áldozatot, különösen most, amikor áldott állapotban vagy.

Kis galambocskám! Bizony még most is egyet gondolunk, mert éppen mikor írtam, Te édeském már küldted is a cucinkát, ez igen jól jött most. Az idő most olyan latyakos, tegnap, tegnapelőtt esett az eső, ma pedig folyton esik a hó, az is olvad.

Kicsinkám, zárom soraimat mert most talán eleget írtam, tudod édeském reggel is hozzáfogtam s olyan énekkar alakult ki körülöttem, hogy azon csodálkozom, hogy nem írtam bele valamit. Volt ott egyházi ének, böjti ének, miséztek, temettek, szerelmes nótát énekeltek, majd kupié és vicc is volt benne elég. Drágaságom! Hangulat az még van, mindig vannak jókedvű legényemberek, de most tudom édeském, mi a kétféle (nős és nőtlen) katona között a különbség. Azelőtt én is könnyebben vettem fel a dolgokat, de most sokkal nehezebb.

Édes párocskám! Tudom, hogy megvan Margitkáéknál mindened, de

nem is azért aggódom, hogy valamilyen hiányt szenvedsz, hidd el édes aranyoskám, abból nem is érdekel semmi, ami otthon a mesterséggel vagy a szüleimmel történik. Szinte csodálkozom magamon, hogy átalakul az ember. Hidd el édes Anyucikám, hogy semmi az égvilágon nem érdekel csak Te és csak az aki és ami a miénk. Most tudom csak, hogy miért és kiért élek! Édeském, ha Te nekem nem volnál, bizony nem venném semmibe ezt az életet, olyan lennék, mint a többi nőtlen ember. Olyan jó volna már egy kicsit Véled beszélgetni, egy kicsit úgy megölelgetni, de egyenlőre ezt nem lehet, mert itt csúnya, rossz idők vannak s nem tudsz eljönni. A közlekedésnél sem volna olyan nagy a baj, mert csak Aszódon kellene átszállni és megint itt Beregszászon. Ettől a „nagy” dologtól, amit itt csinálunk, egész nyugodtan elengedhetnének haza, de ezt nem is merik megpróbálni. Édes Anyucikám! Legyél tehát nyugodt, minden gondolatom nálatok van, mint minden sorom bizonyítja, csak Te vagy minden boldogságom, életem. Köszönöm a jó Istennek, hogy nekem adott és köszönjük néki azt a nagy szeretetet, amellyel mind a kettőnket megáldott. Adjon is csak mindig ennyit és ilyen megértő szeretetet. Írjál megint, de arról is írj, hogy mi van azzal az árdrágítással otthon, ezt ne feledd. Azt is írd meg, hogy mozog-e már a kis Öcsike. Édeském, csak azt akarom mondani, hogy én lefogadom veled, hogy kislányunk lesz. Majd megmondom, hogy miért gondolom.

Kicsinkám, ugye nem is haragszol már rám s nem fogsz Te sem olyan levelet írni. Én fogadom, hogy soha nem írok olyat, de ne haragudj, ha türelmetlen vagyok, mert ez a határtalan szerelmemnek a jele. Anyucikám, most már bezárom soraimat és a jó

Isten adjon továbbra is jó egészséget, erőt és jó hízást még, hogy egészségben találkozhassunk ismét. Milliószor csókol, ölel és mindig Rád gondol a Te hűségem

Pistikéd

Írd meg hány kiló vagy!

Tizenhetedik levél

1944. március 20.

Édes Bözsikém!

Ha útnak indulsz úgy még elfelejtetem írni, hogy hozzád vagy tíz aszpírint, azonkívül otthonról a sakkot, ha nem jössz most, akkor egy csomagba küldd el. Édeském, azt is akarom mondani, hogy az útra jól öltözz fel, mert itt még mindig havazik. Élelmet pedig hozzád magadnak, mert itt nem lehet kapni. Az úton is nagyon vigyázz magadra. Ma éppen azt álmodtam, hogy otthon voltam civilbe és valami ünnepségen voltunk a városba. Amit tegnap írtál, vagyis kaptam levelet, nagyon meglepett, hogy megint elhordták a harangjainkat. Sajnálom őket nagyon, de talán a jó Isten megkönyörül rajtunk és vége lesz nemsoká ennek a háborús világnak.

Hogy vannak Apáék? Még mindig beteg a lába? Hát mama, Lajos és a többiek? Van sok munka odahaza. Azóta sokat hívtak be? Mindenre választ kérek vagy írásban vagy személyesen Aranyoskám, addig is üdvözlöm az ismerősöket, Apáéknak jó egészséget kívánok és kezeiket csókolom, Téged pedig a vizlátásig sok szeretettel csókol férjecskéd

Pisti

Ha jössz táviratot adj fel.

Huszonharmadik levél

1944. április 5-6.?

Drága Anyucikám, tegnap vasárnap hogy ide értünk, éppen húsvét vasárnapja volt itt a görög katolikusoknak, ma pedig a hétfője van. Itt már egész meleg a levegő és a madárkák is másképp énekelnek. Kinn még hűvösebb volt és fenn jártunk azokba az ezer méteren felüli hegyekben, bizony az erdőben még egy méteres havak is nem nagy ritkaságok voltak. Fázni azonban nem fáztam, ne búsulj.

Tegnap édes anyucikám, ahogy megérkeztünk, már itt várt egy 12-én reggel írt lapocskád, amelyet még a bizonytalanságba írtál, remélem azonban azóta már megkaptad te is Kicsinykám a Máramaros szigetről küldött két lapot. Kaptam azonban még a Pepótól is egy lapot, amelyben írja, hogy Vilkén vannak kihelyezésen és hogy az Ica elment hetenként hozzá, azonkívül ő is elment már azóta haza is. Nekik könnyű, mert közel vannak, de mi már olyan hadi-féle területen vagyunk és így nem is lehetne eljőnnöd, meg amúgy sem lehetne, mert utazni nem szabad errefelé csak igazolvánnyal és a te mostani állapotod se lenne egy cseppet sem alkalmas erre az útra, ha még lehetne is utazni. Igaz, hogy az éjjel otthon voltam álomban szabadságon és a moziba mentünk veled édeském és a keblecskéidet is láttam meg-megvilanni. Képzeld édeském milyen rossz volt fölébredni...

Balázs K. Attila

[míg az alkonyat]

míg az alkonyat háttérével
egy háztető árnyékában állok

kinő csendesen az álmok kora,
mint roskadó nagyapámat

a ruhák e kapillárisokon
feltörő homokban, habár

zölden lobogó fák emlékei közt
még dulakodunk az időben,

mígnem valamelyikünk megrázkódik,
visszahőköl, távolodik a ködben,

aztán elmerül
a lassan sivataggá rázódo tájon.

[gyíktojások a csend]

gyíktojások a csend
üveg-halmazán, az ég helyett

összemosódott kékek,
homokszemek közt

tevepatás a magány, lökődnek néma
napkitörések.

dűnék monoton rendje figyel
s míg éjszaka

gyíkfarkak vernek a gyomorban
alszol, elindulsz, eltévedsz,

várnak. holnapra több leszel.
ma árnyék vagy.

de jól van.

[lápon akár]

lápon akár, vagy elfelejtett
széltörésben, ágak, értelmetlen

zsurlók közt elzuhanunk egyszer,
szemben

a szűnni nem akaró anyaggal – hiszen
itt voltunk újra: néhány pillanattal mindig

egy fekete madár sikító
jelene mögött.

[azon a lapon már]

azon a lapon már percek
tusba mártott csigái rajzolják lustán

magányunk alaprajzait, hiszen
minket kiver a só és fogaink közt

gyűl a bogárkitin – s a hold
magához domborítja elcsatangolt,

hűtlen asszonyaink.

[bálnák amorf teste[i]

bálnák amorf teste[i torlódnak
egymásba a világ felett s az ég

helyett algás szelekkel
egy tenger negatívja:

titokban felhőkből várat épít
és elnyílt virágok lázát elemzi

egy közelgő évszak.

[nyár alvó teste]

nyár alvó teste fölött
lepkék emléke szálldos,

üvegbugarak súlya nyomja dombok
haldokló rinocéroszát.

valaminek
nyomát veszítettük az alkonyatban.

valahonnan
szelek vetik avarra angyalok

megroppant nyakcsigolyáit.

[történik]

történik
mint lepkéknek a lila hajnalok,

csigáknak a mozgás
traumája tavasszal, ahol ökölnyi

csomókban hever a csend, s aztán
egy délután

fogni kezd, elszökik, mint szárnyakból
a neszek, testek rejtekéből, isten

csontjaiból az idő.

Barcza Katalin

Aludj

Gyönyörű éjszakáim vannak.

Kátyúk sötét vize mellől röppen ki a hajnali hold, szikrái mind a folyóba hullanak.
Te csak aludjál, ne lásd, ami végképp szétomlott.

Világos galambsurrogás minden álmom a tág tetők alatt.

Futok, s te úgy jössz utánam, hogy tudom, szeretsz,
S én hallom egyedül, melyik szót kiáltod, mikor fölizzik előtted a nap.

Semmi nem dalol, és mégis,

arcomra lágy ívű hangjegyek hajlanak,

de te csak aludj, ne lásd, ahogy az éjkék szövétnek szétszakad.

Ma sem

Látod, ma sem sikerült.

Pedig éjjel, mint rezgő szárnyú muslicák, körbevettek a fáradt angyalok,
s egy pillanatra magukhoz emeltek,

de csak a túlérétt, szétfolyt szilva szagát érezted,

s átnéztél a piciny szárnyak hártvás szövedékén.

Sötétedik – dűnnyögted, mert nem tudtad, mi történik veled.

Maradt a cefrebűz a csillaghintett augusztusi éjből.

Ó, te vak, te szerencsétlen, a világot tartottad kezvedben.

De túl egyszerű volt, hogy észrevedd.

Sonkoly Tímea

Városi dioptria

Tört vonalakon sovány csillám,
egyre rosszabbul látok,
ahogy feltárja a pupillám
szép lassan a változó világot.
még
sejtem a színeket, az árnyakat
az aranysárgát a zöld levél
rostjaiba szőtt szálakat,
a hattyú dalában a hóféhér
torkából szálló lemondást,
melyet visszhangoz a vízazúr
s mielőtt szemét fekete palást
zárja le szől torkából a húr
a legszebben, s megrozsdul
minden erdő szíve, amit fülemüle
sárga tavaszi éneke felgyalul
hogy a tél rendjét felüdítve
legyenek a színek halomba
szórva és virágmezőként teremjen a világ.
míg,
szürke városban unalomba kopva
nem kapok mást csak nagyobb dioptriát.

Varga Borbála
látóhatár

a csónakházból meglógott Van Gogh
neki is elege volt
csak képét hagyta ott
és künn a folyón
a jég habot
az úszó békét
a hullám színét a szemet
s a távlatot
te is meglógsz egyszer
és látod
amit Van Gogh
láthatott

Elmaradt találkozás

haragról gőgről szerelemről
kéjről gyönyörről szégyenről írtál
szólhatnék most a győzelemről
de magadból többet te se bírtál
mint bárki más míg drága ruhákba
bújtatott szavakkal kerestelek fel
könyvet adtál magad helyett
pedig csak téged keresett
szó tekintet télvégi nátha
találkozhatnánk egyszer? hátha...
megtorpantál vagy csak ámítás
volt az írás és te csak szeretnél
az lenni akit képzelsz, számítás
vagy reklám fontosabb ezeknél?
meglepődve néztél nevetted
hogyan érted magamba öltözöm
címet adtál de félretted
képem és maradt a közöny

Evangélium szerintem

A fürdő közel, de belehajítani
nincs emberünk.
Itt a pillanat, de kiélni ízét
nincs szellemünk.
Omlik a ház és kiszakítják
élők közül az élet titkát
ha van ilyen.
De nincs ki megmutassa
amit amúgy is lát a szem.

Ha megtölti valaki étellel e házat
lázat
érez a tömeg.
Ellenáll,
fékez
s míg kiabál, a szöveget zavarral
tölti meg.
Minden ócska limlom, kacat,
facsarar dugóhúzó marad
mert szent ereklye
hátha tőle eredne
valamikor
egyszer
majd
az üdvösség – vagy gereblye
dereglye, derelye, bármi.
Hátha valamit még lehet csinálni.

Elporladnak a fátylak, kendők
esztendőink csak eltelendők.
Közben szű meg pók meg rosseb
mindent elszúr, póker? rossz lett
s mi még mindig itt a parton
lógunk akasztottan a tartón
béna rongyok, használatlanul
miccenésre sincs tőlünk az úr
vagy a víz vagy ahogy tetszik
és minden nap megint
de a józanság elbetegszik
semmit se szól és legyint

Dimény Árpád

lángolj, de ne égj el

hetvenhétén jóval túl
 nyolcvankilenc tavaszán?
 lassan teljes elfakul
 de még látszik egy írás a kazánház
 falán nem krétával íródott
 olajfestékkal de hogy honnan szereztük
 már nem emlékszem
 háztetőn mászkálós idő
 szurokba ragadás s hiába a tagadás
 pionír voltam mégpedig iskolavezető
 világoskék bojt volt rangjelzőm
 nem tudom ezért-e de egyszer
 három lánytól is jött levelem
 amit az osztályfőnököm felolvasott
 a lányok vihogtak kívántam bár ne lennék ott
 míg más bélyeget én
 műanyag katonákat gyűjtöttem
 sok kicsi johnwayne sok kicsi sólyomszem
 minden támadáskor öklöm fújtam mint kürtöt
 siettem vissza hozzájuk, ha anyám boltba küldött
 soha nem játszottam az ablak alatt
 mert ott lányok idősebb srácokkal udvaroltattak
 a szobám maga volt Hollywood
 ahol újraforgattam kedvenc filmjeimet
 egyébként vicces lehetett egy-egy hazafelé „mozi-út”
 ugráltam hadonásztam én voltam a hős
 a szüleim szidtak viselkedj mert meglát egy ismerős
 akkor még volt mozi, Petőfi Filmszínház
 később rogermoore és lexbarker helyett
 laminált parkettát és padlócsempét
 árultak most gyorsétterem és klub nyílt
 az épületbe mert nemcsak Böske néninek rendeltek sírt
 sok minden változik a csavargár is bezárt
 egyik raktárából diszkó lett
 s a régi milícia épületében ma már sört mérnek
 valaha gumibottal ütötték az ember talpát
 ma a talp alá csak zenét kérnek
 nyolcvankilencben kapott el a
 nagy könyvgyűjtési láz
 később elcseréltem katonáimat
 apámtól új polcokat kértem

s lassan megtelt a ház
 fala a könyvtárból a blúzom alá dugva
 hoztam el könyveket
 egyszer a könyvesboltból is elemeltem egyet
 másnap visszaloptam és megvásároltam
 pedig akkor már sem pionír sem cserkész nem voltam
 hetvenhéten jóval túl kilencven is lehetett
 az első világbajnokság amit a román tévé közvetített
 öltük meg egymást hogy meglegyen az összes
 cincin-rágóba rejtett matricánk
 a belgáknak drukoltam s enzoscifo
 lett a gombfocicsapat kapitány
 a belgák kiestek a „himnusz” egy digó
 dal volt s egy ideig elfelejtettem a szerelmet
 a „copadelmondo” lázban
 pedig akkor láttam először mellet
 sőt teljesen meztelen lányt nem egyet
 a torjai hágón nyaraltunk négyen abból három csaj
 a móka kedvért a patak medrében bekentük magunk iszappal
 később a lányok mosakodáskor ledobták a ruhát
 én az ablakon keresztül lestem meg Ildit Ágit és Annát
 hogy fürdetik viháncolva egymást
 akkortájt szívtam nem lopva első cigarettámat
 házibuliztunk s kedvem támadt
 eljátszani a nagyfiút biz már nem katonáztam
 titokban minden este csokolóztam
 egyik barátom hűgával a lépcsőházban
 akkortájt volt az is hogy apámat megműtötték sérvvel
 s egy emlékes füzetbe ugyanazt a mondatot írtam
 ami részben már leázott lángolj de ne égj el...

Sebők Éva

Mors imperator

*Tamás Irmára
gondolva*

Elszállnak mind a szép szavak.
Akár az illat.
Vagy a pillanat.
Csak a bánat s a hiány.
Az marad.

Szavak? ... Elszállnak mind
a nagy szavak.
Csak a nemlét. Az emlék.
Az marad.

És elszállnak a tavaszok nyarak
esők havak
de a hiány – marad.
Az – megmarad

Kezében tartja lapunkat, Kedves Olvasó – hadd higgyük, hogy „nyert ügyünk van” így, mert törekvéseinket megítélheti, s határozhat arra, hogy adójának egy százalékát alapítványunknak ajánlja föl.

Ezt megteheti, ha kedvezményezettként

a **Cédrus Művészeti Alapítványt**

nevezi meg, adószámunk pedig:

18110661-1-41.

Köszönjük.